

G.İ.İsmayılova
müəllim, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
ORCID 0009-0004-6080-880X
E.T.Nəbiyeva
magistrant, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
na.emiliya@gmail.com

Məqalə redaksiyaya daxil olub 15.04.2023

The article was received by editorial board on 15.04.2023

Статья принята к печати 15.04.2023

UĞURLU LAYİHƏ İDARƏETMƏSİNDƏ YARADICILIQ VƏ İNNOVASIYANIN ROLU

Xülasə

Uğurlu layihə idarəetməsində yaradıcılıq və innovasiya unikal və effektiv həlləri idarə edən vacib komponentlərdir. Onlar layihə menecerlərinə adi metodlardan kənarda düşünməyə imkan verir, problemin həlli və uyğunlaşma qabiliyyətini artırır. Açıq fikirli mədəniyyət müxtəlif ideyaların yaranmasına imkan verir ki, bu da problemlərin həll olunmasında innovativ yanaşmalarla nəticələnə bilər. Resursların bölüşdürülməsi və risklərin idarə edilməsi də yaradıcı düşüncə vasitəsilə optimallaşdırıla bilər və nəticədə layihənin ümumi uğurunu artırmaq olar. Yaradıcılıq və innovasiyanı layihənin idarə edilməsi proseslərinə integrasiya etməklə təşkilatlar daha yaxşı layihə nəticələrinə nail olurlar və rəqabətdə üstünlük əldə edirlər. Layihə menecerləri üçün bu atributların dəyərini tanımaq və onları öz komandalarında fəal şəkildə inkişaf etdirmək çox vacibdir. Bu məqalə layihənin uğurlu idarə edilməsində yaradıcılıq və innovasiyanın rolunu araşdırır.

Açar sözlər: yaradıcılıq, innovasiya, layihənin idarə edilməsi, problemlərin həlli, uyğunlaşma qabiliyyəti.

GİRİŞ

Müasir təşkilatlarda mühüm əhəmiyyət kəsb edən bir intizam olan layihənin idarə edilməsi arzu olunan nəticələrə nail olmaq üçün bacarıq, bilik və resursların incə balansını tələb edən mürəkkəb bir prosesdir. Uğurlu layihə idarəçiliyinə töhfə verən müxtəlif amillər arasında kreativlik və innovasiya layihələri yeni zirvələrə apara bilən vacib elementlər kimi ortaya çıxır. Məqalə layihənin idarə edilməsində yaradıcılıq və innovasiyanın rolunu və onların layihələrin ümumi uğuruna necə töhfə verə biləcəyini araşdırır.

Bugünkü biznes mühitinin dinamik xarakteri daim dəyişən şəraitə uyğunlaşmaq və mürəkkəb problemlərə innovativ həllər yaratmaq bacarığını tələb edir. Bu, yaradıcılıq və innovasiyanı uğurlu layihə menecerlərinin arsenalında əvəzsiz alətlərə çevirir. Yaradıcılıq, orijinal ideya və konsepsiyaları təsəvvür etmək bacarığı, layihə komandalarına xüsusi layihə tələblərinə uyğunlaşdırılmış unikal həllər hazırlamağa imkan verən layihənin idarə edilməsində əsas komponentdir. İnnovasiya, digər tərəfdən, bu yaradıcı ideyaların uğurla həyata keçirilməsinə, onları layihənin performansını və effektivliyini artıran maddi nəticələrə çevirməsinə aiddir. Həm yaradıcılıq, həm də yenilik bir-biri ilə sıx bağlıdır; məhz bu iki elementin birləşməsi sayəsində layihə menecerləri yüksək nəticələr əldə edirlər və rəqabətli mənzərədə irəlidə olurlar [1].

Komanda daxilində yaradıcılığı və innovasiyanı inkişaf etdirən layihə meneceri yeni düşüncə tərzlərini ilhamlandırır, ənənəvi metodologiyalara meydan oxuyan və nəticədə layihənin nəticələrini yaxşılaşdıran yeni yanaşmalara gətirib çıxarır. Yaradıcılıq və innovasiya həm də layihə menecerlərinə layihənin ümumi dəyərini və təsirini artırmaqla yeni imkanları müəyyən etməyə və onlardan faydalanmağa kömək edir. Açıq fikirlilik mədəniyyətini təşviq etməklə, layihə menecerləri müxtəlif ideya və perspektivlərin mübadiləsini asanlaşdırır ki, bu da komanda daxilində yaradıcılıq və innovasiyanı inkişaf etdirmək üçün çox vacibdir.

Beyin fırtınası sessiyaları, seminarlar və digər əməkdaşlıq fəaliyyətləri layihə komandalarına qərar qəbulu zamanı geniş ideya və həll yollarının nəzərdən keçirilməsini təmin edərək, onların kollektiv yaradıcılıq imkanlarından istifadə etməyə kömək edir. Layihə menecerləri dəyişikliyə müqavimət və ya uğursuzluq qorxusu kimi yaradıcılıq və yenilik üçün potensial maneələrdən xəbərdar olmalı və təcrübə toplamaq və öyrənmək üçün dəstəkləyici mühit yaratmaq məqsədi ilə komanda daxilində bu problemləri həll etməyə çalışmalıdırlar [5].

Risk almağı təşviq etməyi və uğursuzluğu öyrənməyi fürsət kimi qəbul etmək layihə komandalarına yaradıcı ideyalarla və innovativ həllərlə daha açıq olmağa kömək edir və nəticədə layihənin daha yaxşı nəticələrinə gətirib çıxarır. Yaradıcı təfəkkür və innovativ problemlərin həlli üçün zəruri olan bacarıqların inkişaf etdirilməsi layihə menecerləri üçün dəyərli sərmayədir, çünki bu, onlara problemlərə daha çox çeviklik və bacarıqla yanaşmağa imkan verir.

Uğurlu layihə menecerləri hər bir komanda üzvünün unikal istedadlarından, bacarıq və qabiliyyətlərindən yararlanmağın, yaradıcılıq və innovasiyanı təşviq edən müxtəlif və inklüziv mühitin yaradılmasında vacibliyini dərk edirlər. Layihə menecerləri öz ideyalarına və töhfələrinə sahib olmaq üçün komanda üzvlərinə səlahiyyət verməklə, daha çox öhdəlik götürməyə və daha dərinləndirən cəlb olunmağa ilham verir ki, bu innovasiyaların və layihənin uğurunun artmasına səbəb olur. Layihə menecerləri həm də öz layihələrində yaradıcılıq və innovasiyaya təkan verə biləcək sənaye tendensiyaları, qabaqcıl təcrübələr və inkişaf etməkdə olan texnologiyalar haqqında biliklərin aktual qalmasını təmin etmək məqsədi ilə, özləri və komandaları üçün davamlı öyrənmə və inkişafa üstünlük verməlidirlər.

Yaradıcılıq və innovasiya layihənin idarə edilməsinin müxtəlif aspektlərinə, məsələn, əhatə dairəsinin müəyyən edilməsi, risklərin idarə edilməsi, maraqlı tərəflərin cəlb edilməsi və resursların bölüşdürülməsi kimi müsbət təsir göstərir ki, bu da nəticə etibarlı ilə layihənin ümumi uğuruna töhfə verir. Layihə menecerləri layihənin planlaşdırılması prosesinə yaradıcı təfəkkür və innovativ yanaşmaları inteqrasiya etməklə potensial maneələri müəyyən edərək onların aradan qaldırılması üçün strategiyalar hazırlayaraq, layihələrin plan və büdcə daxilində qalmasını təmin edirlər. Süni intellekt, maşın öyrənməsi və avtomatlaşdırma kimi innovativ texnologiyalar, layihə menecerlərinə öz rolunun daha strateji və yaradıcı aspektlərinə fokuslanmağa imkan verərək layihənin idarə edilməsi proseslərini sadələşdirməyə zəmin yaradır [3].

Layihənin idarə edilməsi inkişaf etməyə davam etdikcə, layihənin uğurunu təmin etmək üçün yaradıcılıq və innovasiyanın əhəmiyyətini qiymətləndirməmək olmaz; məhz bu atributlar vasitəsilə təşkilatlar rəqabət üstünlükləri əldə edir və getdikcə daha mürəkkəb və sürətlə dəyişən biznes mənzərəsində inkişaf edir. Yaradıcı və innovativ yanaşmaları layihənin idarə edilməsi zamanı istifadə etməklə təşkilatlar həmçinin yüksək istedadlı cəlb etmək və saxlamaq bacarıqlarını təkmilləşdirirlər. Bunun nəticəsində, dinamik və irəliyə doğru düşünən mühitdə işçilər daha səmərəli və motivasiyalı olurlar. Davamlı təkmilləşdirmə və innovasiyalar layihənin idarə edilməsinin həyat dövrünə daxil edilməlidir, çünki onlar prosesin optimallaşdırılması və səmərəliliyin artırılması üçün imkanları müəyyən etməyə kömək edir, layihənin daha yaxşı nəticələrinə və investisiya gəlirinin artmasına səbəb olur. Yaradıcılıq və innovasiya, həmçinin layihə komandalarının ünsiyyət və əməkdaşlıq tərzinə əhəmiyyətli təsir göstərir, layihənin uğuru üçün vacib olan açıq dialoq və ortaq öyrənmə mədəniyyətini inkişaf etdirə bilər.

Çevikliyi, uyğunlaşma qabiliyyətini və əməkdaşlığı vurğulayan çevik layihə idarəetmə metodologiyalarının qəbulu layihə idarəetmə təcrübələrində yaradıcılıq və innovasiyanın inteqrasiyasını daha da dəstəkləyir. Layihə menecerləri öz komandalarında yaradıcılıq və innovasiyanı inkişaf etdirməklə yanaşı, özləri də yaradıcı və yenilikçi olmağa, nümunə göstərməyə və başqalarını nümunə götürməyə ruhlandırmağa çalışmalıdırlar. Layihə menecerləri struktur və nəzarət ehtiyacı ilə yaradıcılıq və innovasiyanı qəbul etmək bacarığını effektiv şəkildə tarazlaşdırmaqla, onlar mükəmməlliyə davamlı axtarışı təşviq edən və layihənin uğurunu təmin edən mühit yaradırlar. Təşkilatlar layihə idarəçiliyində yaradıcılıq və innovasiyanın dəyərini getdikcə daha çox dərk etdikcə, onlar çox güman ki, bu səlahiyyətlərin inkişafına sərmayə qoyaraq, layihə menecerlərini öz rollarında üstün olmaq üçün lazım olan alətlər, resurslar və dəstəklə təmin edəcəklər.

Yaradıcılıq və innovasiyanı mənimsəməklə, layihə menecerləri təkcə fərdi layihələrin performansını və nəticələrini yaxşılaşdırmaqla yanaşı, təşkilatlarının uzunmüddətli uğuruna və böyüməsinə də töhfə verirlər. Yaradıcılığın və innovasiyanın layihə idarəetmə təcrübələrində ön planda qalmasını təmin etmək üçün təşkilatlar davamlı öyrənmə və təkmilləşmə mədəniyyəti yaratmalı, layihə komandalarını mütəmadi olaraq öz fəaliyyətini qiymətləndirməyə və inkişaf sahələrini müəyyən etməyə təşviq etməlidir [4].

Yaradıcılıq və innovasiya gücündən istifadə etməyi bacaran layihə menecerləri öz komandalarının bütün potensialını kəşf edir, məhsuldarlığın artmasına, əməkdaşlığın gücləndirilməsinə və nəticədə daha yaxşı layihə nəticələrinin əldə olunmasına yol açır. Layihə idarəçiliyi sahəsi inkişaf etməyə davam etdikcə, yaradıcılıq və innovasiyanı layihənin idarə edilməsi təcrübələrinə effektiv şəkildə integrasiya etmək bacarığı rəqabətə davamlı qalmaq və uzunmüddətli uğur əldə etmək istəyən təşkilatlar üçün getdikcə daha vacib olacaq [2].

TƏHLİL

Uğurlu layihə idarəçiliyində yaradıcılıq və innovasiyanın əhəmiyyəti prosesin optimallaşdırılması, problemlərin həlli, komanda dinamikası və uyğunlaşma kimi müxtəlif obyektlər vasitəsilə təhlil edilir. Azərbaycanda özəl və dövlət sektorlarında 2023-cü ilin 20-29 mart tarixləri arasında layihə menecerləri ilə aparılan keyfiyyətli müsahibələr nəticəsində əldə edilən aşağıdakı təhlil nümunələri və bu aspektlərin əlavə tədqiqini təqdim edərək, layihənin uğurunda yaradıcılığın və innovasiyanın oynadığı mühüm rolunu nümayiş etdiririk:

1. Yenilikçi layihə menecerləri davamlı olaraq prosesləri optimallaşdırmaq və səmərəliliyi artırmaq yollarını axtarır ki, bu da nəticə etibarilə daha yaxşı layihə nəticələrinə gətirib çıxarır. Məsələn, təkrarlanan tapşırıqları avtomatlaşdırmaq və ya ünsiyyəti asanlaşdırmaq üçün texnologiyadan istifadə etməklə layihə menecerləri vaxta və resurslara qənaət edə, komandaya layihənin daha strateji və yaradıcı aspektlərinə diqqət yetirməyə imkan verir.

2. Yaradıcı düşüncə problemin həllinə gəldikdə çox vacibdir, çünki o, layihə menecerlərinə problemlərə müxtəlif perspektivlərdən yanaşmağa və unikal həllər hazırlamağa imkan verir. Məsələn, büdcə məhdudiyyətləri ilə qarşılaşdıqda, layihə meneceri hələ də layihə məqsədlərinə cavab verən alternativ resurs ayırmalarını və ya qənaət edən tədbirləri müəyyən etmək üçün yaradıcı düşüncəyə təbiiq edir.

3. Komanda daxilində yaradıcılıq və innovasiyanı inkişaf etdirən layihə meneceri əməkdaşlığa, əlaqəyə və açıq dialoqa ilham verir. Komanda üzvlərini öz fikirlərini və perspektivlərini bölüşməyə təşviq etməklə, layihə meneceri hər kəsin özünü dəyərli hiss etdiyi və töhfə vermək səlahiyyətinə malik olduğu dəstəkləyici mühit yaradır. Bu, təkmil komanda dinamikasına və daha innovativ həllərə səbəb olacaq.

4. Sürətlə dəyişən biznes mühitində yeni şəraitə uyğunlaşma bacarığı layihənin uğuru üçün vacibdir. Yaradıcı və yenilikçi layihə menecerləri qeyri-müəyyənlikləri idarə etmək və gözlənilməz çağırışlara cavab vermək üçün daha yaxşı təchiz olunmuşdur. Məsələn, COVID-19 pandemiyası zamanı bir çox layihə menecerləri uzaqdan işləmək və prioritetləri dəyişmək üçün öz strategiyalarını və proseslərini tez uyğunlaşdırmağa oldular. Yaradıcı düşüncəni və yenilik etməyi bacaranlar bu çətinliklərə baxmayaraq məhsuldarlığı və layihə sürətini qoruyub saxlamağın yollarını tapdılar.

5. Yaradıcılıq və yenilik həm də risklərin idarə edilməsində mühüm rol oynayır. Layihə menecerləri çərçivədən kənar düşünməklə, layihənin həyat dövrünün əvvəlində potensial riskləri müəyyən edə və onları azaltmaq üçün strategiyalar hazırlaya bilərlər. Məsələn, layihə meneceri potensial riskləri təxmin etmək və fəvqəladə hallar planlarını hazırlamaq üçün ssenari planlaşdırması və ya simulyasiya kimi innovativ üsullardan istifadə edə bilər.

6. Maraqlı tərəflərin cəlb edilməsi layihənin uğuru üçün vacibdir və yaradıcılıq və innovasiya layihə menecerlərinə müxtəlif maraqlı tərəflərlə səmərəli ünsiyyət qurmağa və onların gözləntilərini idarə etməyə kömək edir. Yenilikçi həllər təqdim etməklə yaradıcı düşünmək istəyini nümayiş etdirərək, layihə menecerləri maraqlı tərəflərdə etimad və etibar hissi yaradır ki, bu da daha möhkəm əlaqələrə və layihə üçün daha tez-tez baş verən fikir mübadiləsinə səbəb olur.

7. Yenilikçi layihə menecerləri resursları daha səmərəli şəkildə bölüşdürmək, mövcud resursların dəyərini artırmaq və layihələrin vaxtında və büdcə daxilində tamamlanmasını təmin etmək

üçün yaradıcı yollar tapırlar. Məsələn, layihə meneceri resurs mübadiləsi və ya autsorsing imkanlarını müəyyən etmək, xərcləri azaltmaq və layihənin ümumi səmərəliliyini artırmaq üçün yaradıcı yanaşmadan istifadə edir.

8. Yaradıcılıq və innovasiya həm də layihənin əhatə dairəsinin müəyyən edilməsində faydalı olur, çünki layihə menecerləri layihənin məqsəd və tələblərini daha əhatəli şəkildə başa düşmək üçün yaradıcı düşüncədən istifadə edirlər. Bu, layihənin daha dəqiq əhatə dairəsinin müəyyən olunması ilə nəticələnir və müştəri məmnuniyyətinin artmasına səbəb olur.

9. Yenilikçi layihə menecerləri layihənin performansını ölçmək üçün yaradıcı üsullardan istifadə edirlər, belə ki, yeniliklərin səmərəliliyini daha effektiv izləmək üçün yeni ölçülərin tətbiqi və ya texnologiyadan istifadəni nümunə kimi göstərmək olar. Bu, layihə menecerlərinə əsaslı qərarlar qəbul etməyə və layihənin nəticələrini təkmilləşdirməyə imkan yaradaraq, layihə performansının daha dəqiq və dərin başa düşülməsini təmin edir.

10. Yaradıcılıq və innovasiya mədəniyyətini inkişaf etdirməklə layihə menecerləri öz komandalarını prosesləri, performans və nəticələri daim təkmilləşdirmək yollarını axtarmağa ruhlandırırlar. Bu davamlı mükəmməllik axtarışı layihənin uğurunun artmasına və uzunmüddətli təşkilati böyüməyə səbəb olur.

11. Yaradıcı və innovativ layihə menecerləri layihənin uğurunu təmin etmək üçün biliklərin idarə edilməsinin vacibliyini başa düşürlər. Texnologiyadan istifadə etməklə və innovativ bilik mübadiləsi təcrübələrini tətbiq etməklə, layihə menecerləri komanda daxilində məlumat və təcrübənin ötürülməsini asanlaşdırır, daha yaxşı qərarların qəbul edilməsinə və layihə nəticələrinin təkmilləşdirilməsinə zəmin yaradır.

12. Vaxt layihənin idarə edilməsində kritik məhdudiyyətdir və yaradıcı düşüncə layihə menecerlərinə vaxt qrafiklərini optimallaşdırmaq və layihələri qrafikə uyğun çatdırmaq üçün innovativ strategiyalar hazırlamağa kömək edir. Məsələn, layihə meneceri çevik metodologiyadan istifadə edərək və ya keyfiyyət səviyyəsini azaltmadan layihənin qrafikini optimallaşdırmaq üçün dəyər əsasında tapşırıqları prioritetləşdirir.

13. Yaradıcılıq və innovasiya əməkdaşlıq mühitlərində inkişaf edir. Açıq ünsiyyət, qarşılıqlı hörmət və ortaq öyrənmə mədəniyyətini inkişaf etdirməklə layihə menecerləri komanda daxilində əməkdaşlığı gücləndirir və daha innovativ həllər formalaşdırır bilirlər.

14. Yaradıcılıq və innovasiyanı təcəssüm etdirən layihə meneceri öz komandasını ilhamlandırmaq və motivasiya etmək üçün daha yaxşı təchiz olunaraq komanda daxilində bağlılıq hissini və öhdəlik götürmək istəyini artırır. Yaradıcı təfəkkür və innovativ problem həllini modelləşdirməklə layihə menecerləri öz komandalarına yeni çağırışları qəbul etmək və davamlı təkmilləşməyə çalışmaq üçün güc verirlər.

NƏTİCƏ

Bugünkü mürəkkəb və sürətlə dəyişən biznes mənzərəsində kreativlik və innovasiya uğurlu layihələrin idarə edilməsi üçün vacib elementlər kimi meydana çıxır. Layihə menecerləri bu elementləri layihənin idarə olunması təcrübələrinə inteqrasiya etməklə prosesləri optimallaşdırır, problemlərin həllini təkmilləşdirir, komanda dinamikasını gücləndirir və dəyişən şəraitə uyğunlaşaraq layihənin daha yaxşı nəticələrinə və daha böyük ümumi uğuruna töhfə verirlər.

Layihə idarəçiliyində yaradıcılıq və innovasiyaya üstünlük verən təşkilatlar yüksək istedadlıları cəlb etmək, maraqlı tərəflərlə güclü əlaqələr qurmaq və rəqabət üstünlüyünün əldə edilməsində daha yaxşı mövqe tuturlar. Uzunmüddətli uğura nail olmaq məqsədi ilə layihə menecerlərinin yaradıcılıq və innovasiya gücünü mənimsəmələri və öz komandaları və təşkilatları daxilində davamlı təkmilləşdirmə və böyüməyə təkan vermək yollarını daim axtarmağı olduqca vacibdir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat:

1. Çorak A. "Proje Yönetimi", Demiryolu Mühendisliği Dergisi, 2015, №2: s.52-54
2. Həsənlı Şahmar (2018), Layihə idarəçiliyində təşkilati davranış və liderliyin layihə səmərəliliyinə təsiri, ADİU magistr dissertasiyası, Bakı, 88 səh.

3. Kurşunoğlu Zeki (2017), Proje yönetiminde başarı kriterleri üzerine bir araştırma, Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze, 126 s.

4. Osmanov E.F., “Biznesin strateji idarə edilməsində innovasiya layihələrinin iqtisadi səmərəliliyinin artırılmasının əhəmiyyəti”, Humanitar və ictimai elmlər üzrə aylıq beynəlxalq elmi jurnal, 2020, №01(50), səh.54-58

5. Şahin Çağrı (2020), Proje yönetiminde kazanılmış değer analizi ve örnek bir uygulama, Master's thesis, İstanbul Kültür Üniversitesi, 75 s.

G.I. Ismailova

teacher, Azerbaijan State University of Economics

ORCID 0009-0004-6080-880X

E.T. Nabiyeva

master student, Azerbaijan State University of Economics

The role of creativity and innovation in successful project management

Abstract

In successful project management, creativity and innovation are essential components that drive unique and effective solutions. They enable project managers to think outside the box, improve problem solving and adaptability. An open-minded culture allows for diverse ideas, which can result in innovative approaches to problems. Resource allocation and risk management can also be optimized through creative thinking, ultimately improving overall project success. By integrating creativity and innovation into project management processes, organizations can achieve better project results and gain a competitive advantage. It is critical for project managers to recognize the value of these attributes and actively develop them in their teams. This article explores the role of creativity and innovation in successful project management.

Key words: *creativity, innovation, project management, problem solving, adaptability.*

Г.И. Исмаилова

преподаватель, Азербайджанский Государственный Экономический Университет

ORCID 0009-0004-6080-880X

Э.Т. Набиева

магистрант, Азербайджанский Государственный Экономический Университет

Роль творчества и инноваций в успешном управлении проектами

Резюме

В успешном управлении проектами креативность и инновации являются важными компонентами, которые приводят к уникальным и эффективным решениям. Они позволяют руководителям проектов мыслить нестандартно, улучшают решение проблем и адаптируемость. Культура без предубеждений допускает реализацию разнообразных идей, которые могут привести к инновационным подходам в решении проблемы. Распределение ресурсов и управление рисками также можно оптимизировать с помощью творческого мышления, что в конечном итоге повысит общий успех проекта. Интегрируя креативность и инновации в процессы управления проектами, организации могут добиться лучших результатов проекта и получить конкурентное преимущество. Руководителям проектов крайне важно осознавать ценность этих качеств и активно развивать их в своих командах. В данной статье рассматривается роль креативности и инноваций в успешном управлении проектами.

Ключевые слова: *креативность, инновации, управление проектами, решение проблем, адаптивность.*